

<https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.03.112>

УДК 351.778.5

Інна ЗАБЛОДСЬКА, д-р екон. наук, проф.,
директор Луганської філії Державної установи
«Інститут економіко-правових досліджень
імені В.К. Макутова НАН України», м. Київ, Україна
ID orcid.org/0000-0002-1410-6194

Оксана РОМАХОВА, канд. екон. наук, доц.,
наук. співроб. відділу проблем міжрегіонального співробітництва
Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень
імені В.К. Макутова НАН України», м. Київ, Україна
ID orcid.org/0000-0001-8828-3081

Павло ЛЯШЕНКО, канд. екон. наук,
наук. співроб. відділу проблем міжрегіонального співробітництва
Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень
імені В.К. Макутова НАН України», м. Київ, Україна
ID orcid.org/0000-0001-6455-6831

Тетяна АДАМЕНКО, канд. екон. наук, доц.,
наук. співроб. відділу проблем міжрегіонального співробітництва
Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень
імені В.К. Макутова НАН України», м. Київ, Україна
ID orcid.org/0000-0002-2371-3367

РЕКОНФІГУРАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ ХАРКІВСЬКОЇ, ЗАПОРІЗЬКОЇ ТА ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ У ПОВОЄННИЙ ЧАС

Ключові слова: реконфігурація, адміністративно-територіальний устрій, регіони, територіальні громади, райони.

У статті науково обґрунтовано необхідність реконфігурації адміністративно-територіального устрою Харківської, Запорізької та Херсонської областей у повоєнний час. Розроблено методичний підхід (який містить чотири етапи) до обґрунтування реконфігурації та проведено його апробацію. Визначено три типи територіальних громад: спроможні, неспроможні та контрверсійні. Для оцінення спроможності громад використано такі критерії: чисельність населення; чисельність учнів, що здобувають освіту в закладах загальної середньої освіти територіальної громади; частка працездатного населення, яке проживатиме в громаді за песимістичним, реалістичним та оптимістичним сценаріями. Щодо районів, то для аналізування використано норми стандартів рівня NUTS 3. Розроблено пропозиції щодо евентуальної реконфігурації АТУ Запорізької, Харківської та Херсонської областей у повоєнний час.

Вступ. Адміністративно-територіальний устрій (далі АТУ) — поділ території країни на окремі частини — адміністративно-територіальні одиниці, в яких утворені та функціонують органи державної влади та органи місцевого самоврядування [1]. В основі АТУ України — спроможні територіальні громади сіл, селищ, міст, які здатні самостійно або

Цитування: Заблодська І., Ромахова О., Ляшенко П., Адаменко Т. Реконфігурація адміністративно-територіального устрою Харківської, Запорізької та Херсонської областей у повоєнний час. *Економіка та право*. 2025. № 3. С. 112—119. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.03.112>

через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання публічних послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці [2, 3].

Реконфігурація АТУ в повоєнний час — це науково-прикладна концепція, яка передбачає перегляд, оновлення чи зміну просторової, адміністративної та функціональної організації територій (громад, районів, адміністративних центрів) після завершення воєнних дій з метою забезпечення спроможності, функціональності і безпеки територіальних громад та областей в умовах трансформації державного управління для повоєнного відновлення.

Актуальність реконфігурації АТУ Донецької, Запорізької, Луганської, Харківської та Херсонської областей, території яких деокуповані або на сьогодні тимчасово окуповані, зумовлена тим, що ці території найбільше відчули негативні наслідки війни через знищення або пошкодження значної частини виробничої, транспортної, житлової та соціальної інфраструктури, порушення логістичних зв'язків між громадами та обласними центрами, відтік і загибель населення, особливо працездатного, замінування територій, що унеможливує функціонування органів місцевого самоврядування (далі ОМС) та надання публічних послуг. Ці регіони є прилеглими до кордонів РФ і зон бойових дій, що пояснює високу ймовірність повторних атак і подальше зниження економічного потенціалу територій через руйнування економічних зв'язків і потребує реконфігурації адміністративно-територіального устрою цих областей з метою забезпечення належного рівня надання публічних послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, у повоєнний час.

Безперечно, що навіть після завершення бойових дій та звільнення окупованих територій Запорізької, Харківської та Херсонської областей немає гарантії повернення всіх мешканців та відновлення чисельності населення громад до довоєнного рівня. Водночас виникне гостра потреба у забезпеченні місцевого населення публічними послугами у цих областях. Тому проблематика реконфігурації адміністративно-територіального устрою Харківської, Запорізь-

кої та Херсонської областей у повоєнний час уже зараз потребує проведення аналітичних досліджень з метою напрацювання науково обґрунтованих пропозицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Реконфігурація АТУ у повоєнний час — це не просто «перемальовування карти», а глибоке переоцінення, як саме ефективно організувати простір, владу та публічні послуги для людей у змінених після війни умовах. Обґрунтуванням та побудовою моделей реконфігурації АТУ займаються лише деякі науковці та експерти [4], серед яких дослідники Луганської філії ДУ «Інститут економіко-правових досліджень ім. В.К. Макутова НАН України» І.В. Заблудська, Р.А. Галгаш і О.О. Ромахова [5].

У рамках проекту «Формування концептуальних правових засад інституційного відновлення Донбасу» у співпраці з ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення», ГО «Центр політико-правових реформ», ГО «Громадська ініціатива Луганщини», ГО «Асоціація «Відродження та Розвиток» за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» у 2023—2024 рр. було проведено дослідження АТУ Донецької та Луганської областей, у якому обґрунтовано доцільність і сценарії (оптимістичний та песимістичний) реконфігурації АТУ з використанням трьох критеріїв спроможності територіальних громад (на відміну від п'яти унормованих Методикою формування спроможних територіальних громад): чисельність населення, що проживатиме на території; чисельність учнів, що здобуватимуть освіту (онлайн або офлайн) у закладах загальної середньої освіти; частка працездатного населення. Водночас нівелювання фінансових критеріїв зумовлене тим, що територіальні громади, які будуть відновлені на зруйнованих та замінованих територіях, навряд чи зможуть самостійно наповнювати місцеві бюджети [6].

Тому є сенс апробувати розроблений підхід до визначення спроможних громад та районів у межах проекту «Майбутнє українського Сходу» в Харківській, Запорізькій і Херсонській областях, провести оцінювання спроможності громад (районів) станом на 01.01.2022 та 01.01.2025 з метою визначення актуальності АТУ та розроблення пропозицій щодо його евентуальної реконфігурації.

Постановка завдання: розроблення науково обґрунтованих пропозицій щодо реконфігура-

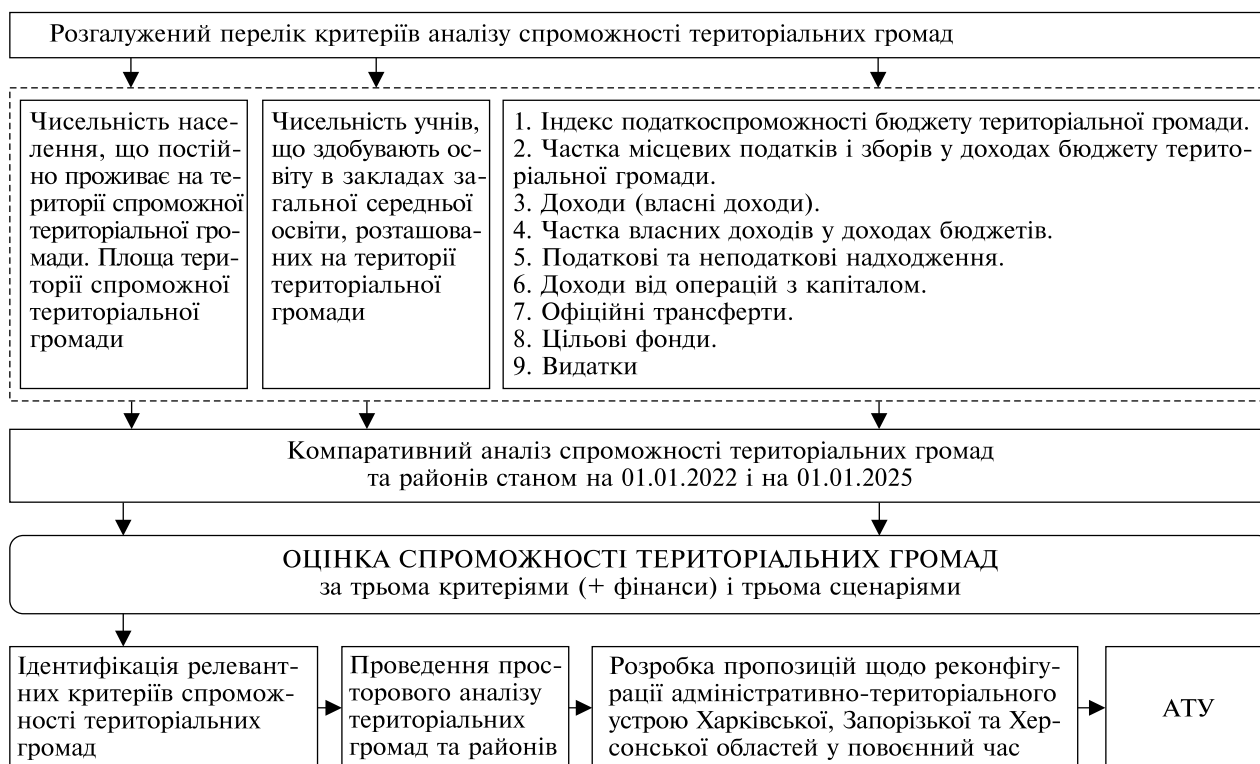

Рис. 1. Методичний підхід до обґрунтування та розроблення пропозицій щодо еventуальної реконфігурації адміністративно-територіального устрою (АТУ)

ції НАТУ Харківської, Запорізької та Херсонської областей у повоєнний час.

Методи дослідження. Для підготовки науково обґрунтованих пропозицій дослідники (І.В. Заблодська, І.З. Сторонянська, Д.В. Дроздов) розробили методичний підхід до обґрунтування реконфігурації АТУ Харківської, Запорізької та Херсонської областей у повоєнний час.

Це сукупність послідовних аналітичних дій, які дали змогу ідентифікувати релевантні критерії спроможності територіальних громад та районів й розробити пропозиції щодо можливої реконфігурації АТУ у повоєнний час (рис. 1) [7].

На першому етапі здійснюється компаративний аналіз спроможності територіальних громад за п'ятьма критеріями, що унормовані Методикою: чисельність населення, яке постійно проживає на території спроможної територіальної громади; чисельність учнів, що здобувають освіту в закладах загальної середньої освіти, розташованих на території спроможної територіальної громади; площа території спроможної територіальної громади; індекс податкоспроможності бюджету спроможної територіальної громади; частка місцевих податків та зборів у доходах бюджету спроможної

територіальної громади. Для об'єктивної оцінки рівня спроможності територіальних громад доречно використовувати додаткові фінансові показники (дев'ять показників на рис. 1).

На другому етапі консоліднуються результати компаративного аналізу спроможності територіальних громад та районів станом на 01.01.2022 та 01.01.2025.

На третьому етапі проводиться комплексна оцінка спроможності територіальних громад за допомогою апробованих трьох критеріїв і за трьома сценаріями. Для підсилення об'єктивності проводиться просторове аналізування компактності територій територіальних громад, зокрема на відповідність вимогам Методики формування спроможних територіальних громад.

На четвертому етапі ідентифікуються релевантні критерії та розробляються рекомендації можливої моделі реконфігурації АТУ.

Результати дослідження. Компаративне аналізування спроможності територіальних громад станом на 01.01.2022 Харківської, Запорізької та Херсонської областей відповідно до критеріїв Методики формування спроможних територіальних громад (до повномасштабної російсько-української війни) допомогло визначити три типи громад:

- спроможні територіальні громади (СП) — ті, які відповідають усім критеріям Методики;
- неспроможні територіальні громади, або територіальні громади з низьким рівнем спроможності (НСП) — ті, які не відповідають одному і більше критеріям чи відповідають критеріям низького рівня спроможності;
- контроверсійні територіальні громади (КСП) — ті, які знаходяться на межі між спроможними й неспроможними територіальними громадами.

Для об'єктивізації рівня спроможності використано додаткові фінансові показники (власні доходи, частка власних доходів у доходах бюджетів, податкові та неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, офіційні трансферти, цільові фонди й видатки).

За результатами аналізування до повномасштабної війни (станом на 01.01.2022) в досліджуваних областях було ідентифіковано: у Харківській області — 33 НСП із 56 громад (або 59 %), у Запорізькій — 41 НСП із 67 громад (або 64 %), у Херсонській — 25 НСП із 49 громад (або 51 %).

Щодо районів, то стандарту рівня *NUTS 3* (чисельність населення від 150 000 до 800 000 осіб) відповідали лише вісім районів Харківської, Запорізької та Херсонської областей (менше половини загальної кількості районів). Водночас чисельність населення Запорізького району Запорізької області та Харківського району Харківської області закономірно перевищувала 800 000 осіб, оскільки самі міста Запоріжжя і Харків мають більше населення, а у Берестинському, Богодухівському, Куп'янському, Бериславському, Генічеському, Скадовському районах — була меншою за 150 000 осіб. Що загалом свідчить про неоптимальну конфігурацію районного рівня АТУ цих областей.

Процеси вимушеної міграції з огляду на війну призвели до суттєвих втрат населення в усіх трьох областях: у Херсонській області в усіх районах спостерігається зменшення чисельності населення, у Запорізькій — винятком є лише Запорізький район (територія якого не зазнала окупації), у Харківській області наближення лінії фронту спричинило вимушене переміщення у безпечніші райони — Богодухівський, Берестинський, Лозівський, де спостерігається збільшення населення, на відміну від інших районів області.

Станом на 01.01.2025 Запорізький район (929 686 осіб) у Запорізькій області та Харків-

ський район (1 545 824 осіб) у Харківській області мають населення понад 800 000 осіб, тоді як кількість районів з чисельністю населення меншою за 150 000 осіб збільшилась з шести до семи районів; у Запорізькій області Василівський та Пологівський райони мають чисельність населення менше ніж 150 000 осіб; у Харківській області станом на 01.01.2022 було три райони з чисельністю населення менше як 150 000 осіб: це Берестинський, Богодухівський і Куп'янський. Станом на 01.01.2025 чисельність населення у Богодухівському районі перевищила 150 000 осіб, у Херсонській області три райони — Бериславський, Генічеський, Скадовський — мають чисельність населення менше ніж 150 000 осіб.

Оцінку спроможності територіальних громад станом на 01.01.2025 також було проведено за критеріями Методики формування спроможних територіальних громад.

Отже, на 01.01.2025 ідентифіковано: у Харківській області — 15 спроможних громад із 56 громад (або 27 %), у Запорізькій — три громади із 67 (або 5 %), у Херсонській області не ідентифіковано жодної спроможної громади із 49 громад. Це однозначно обґрунтовує необхідність реконфігурації АТУ у повоєнний час. Проте слід зауважити: попри воєнні дії, у Харківській області кожна третя громада є спроможною, що доводить доцільність застосування фінансових показників для обґрунтування критеріїв спроможності територіальних громад у контексті повоєнної реконфігурації АТУ. Підтвердження цих висновків доводять результати аналізування фінансових показників спроможності територіальних громад у динаміці за 2021—2024 рр.

Для подальшого оцінювання спроможності територіальних громад застосовано методичний підхід, який було сформовано й апробовано для формування можливої моделі АТУ для Донецької та Луганської областей. Для оцінювання спроможності громад використовуємо такі критерії: чисельність населення, чисельність учнів, що здобувають освіту в закладах ЗСО територіальної громади (у нашому випадку за 2023/2024 навчальний рік), частка працездатного населення, яке буде мешкати в громаді.

Зважаючи на те, що основу кожної громади має формувати населення працездатного віку, для оцінювання спроможності громади також використано критерій мінімальної чисельності працездатного населення, яке проживає на

її території. Треба зауважити, що чисельність працездатного населення, що проживатиме на території однієї громади в Харківській, Запорізькій і Херсонській областях у повоєнний час, не може бути меншою за 2023 особи, тому що станом на 01.01.2022 частка працездатного населення в Україні в середньому становила 67,43 %. Тобто 67,43 % від 3000 осіб (мінімально допустима чисельність громади) дорівнює 2023 особи. А тому доречно вважати нижньою межею чисельності працездатного населення, яке зможе забезпечити надання публічних послуг, 2023 особи за мінімально допустимої чисельності населення громади — 3000 осіб.

Переважаання в громаді мешканців непрацездатного віку може спричинити, з одного боку, виникнення проблем із розвитком економіки щодо наявності трудового ресурсу, з іншого — ОМС не зможуть забезпечити належного рівня надання публічних послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури. Тому за умов відсутності достатньої чисельності населення працездатного віку немає сенсу залишати таку територіальну громаду як окрему адміністративно-територіальну одиницю.

Здійснено розрахунки потенційної чисельності працездатного населення у територіальних громадах у повоєнний час за трьома сценаріями: песимістичний сценарій передбачає, що чисельність працездатного населення, яке мешкає в громаді, становить 30 %; реалістичний сценарій — 30—70 %, у середньому 50 %, оптимістичний сценарій — понад 70 %.

Необхідність урахування різних сценаріїв щодо чисельності населення громад зумовлена тим, що важко передбачити, коли будуть деокуповані території та в якому стані вони будуть (мінування територій, руйнування інфраструктури та житлового фонду тощо) та чи буде бажання у людей повертатися на ці території.

Отже, серед 172 громад трьох областей реконфігурації потребують 37 територіальних громад, тоді як інші 135 громад можуть залишитися адміністративно-територіальними одиницями за того чи іншого сценарію. Зокрема, з них 94 територіальні громади можуть залишитися без змін за реалізації будь-якого сценарію [7].

Аналізування цих трьох сценаріїв свідчить, що для оцінювання спроможності територіаль-

них громад у регіонах, які були деокуповані та постраждали через військові дії, доречно використовувати такі критерії: чисельність населення; чисельність учнів, що здобувають освіту в закладах загальної середньої освіти, розташованих на території територіальної громади; частка працездатного населення, яке мешкає в громаді й не може бути менш як 50 % (оптимістичний та реалістичний сценарії).

Такий підхід передбачає нівелювання фінансових показників й обраний тому, що для відновлення та розвитку територіальних громад цих регіонів у повоєнний період первинним завданням буде не наповнення місцевого бюджету власними доходами, а відновлення життєдіяльності громад, зокрема у частині функціонування системи публічних послуг, яка б відповідала потребам мешканців цих громад. Фінансове забезпечення та розвиток інфраструктури у фінансово неспроможних територіальних громадах через мілітарний вплив має взяти на себе держава [7].

Водночас проведене оцінювання спроможності територіальних громад Харківської області за критеріями спроможності відповідно до чинної Методики формування спроможних територіальних громад дає підстави говорити про нерелевантність фінансових критеріїв зазначеної Методики у сучасних умовах та необхідність їх корегування.

Для подальшого обґрунтування рекомендацій щодо реконфігурації АТУ здійснено просторове аналізування, яке передбачає оцінювання територіальних громад та районів з погляду оптимальності мереж соціальної інфраструктури, доступності публічних послуг у відповідних сферах тощо, які унормовані законодавством України.

Проведене аналітичне дослідження підтвердило необхідність реконфігурації АТУ Запорізької, Харківської та Херсонської областей у повоєнний час. Значні руйнування, депопуляція, зміни у фінансовій спроможності територіальних громад та потреба у відновленні базових послуг вимагають перегляду наявного адміністративно-територіального устрою на районному та базовому рівнях. Компаративний аналіз вказує на низку помилок під час формування сучасної конфігурації АТУ Запорізької, Харківської та Херсонської областей. Ці деструкції лише поглибились в умовах розгортання повномасштабної війни через відтік насе-

лення, руйнування інфраструктури, знищення економічного потенціалу тощо.

Доведено, що критерії чинної Методики формування спроможних територіальних громад не можуть застосовуватись для формування можливої моделі реконфігурації АТУ Запорізької, Харківської та Херсонської областей (як і Донецької та Луганської, що доведено у попередньому дослідженні).

Результати комплексного оцінювання спроможності територіальних громад (районів) Запорізької, Харківської та Херсонської областей свідчать про доцільність використання методичного підходу, який було розроблено для Донецької та Луганської областей та який ґрунтується на розрахунку чисельності мешканців і учнів, що здобувають освіту в закладах ЗСО, розташованих на території територіальної громади, а також на моделюванні потенційної чисельності працездатного населення у громадах у повоєнний період [7].

Зважаючи на відмінності у розвитку територіальних громад Харківської області в умовах воєнного стану, рекомендовано для оцінювання їхньої спроможності використовувати також фінансові критерії, зокрема частку власних доходів бюджетів територіальних громад та частку базової дотації у доходах бюджетів територіальних громад. Зазначені критерії рекомендуємо до використання для оцінювання спроможності територіальних громад усіх регіонів України.

Загалом аналізування спроможності територіальних громад досліджуваних областей за трьома критеріями дало змогу визначити такі варіанти рекомендацій за умов реалізації оптимістичного та реалістичного сценаріїв розвитку: територіальна громада може залишатися адміністративно-територіальною одиницею (АТО) без змін; територіальна громада може бути АТО за умов реалізації оптимістичного або реалістичного сценаріїв; територіальна громада може бути АТО тільки за умов реалізації оптимістичного сценарію; територіальна громада потребує реконфігурації.

Просторове аналізування спроможності територіальних громад дало можливість обґрунтувати рекомендації щодо просторової оптимізації територіальних громад, а саме: залишити територіальну громаду без змін як оптимальну; провести просторову оптимізацію; здійснити просторову реконфігурацію через невідповід-

ність вимогам чинного законодавства; створити нову територіальну громаду. Реконфігурація територіальної громади може відбуватися шляхом приєднання громади повністю або частково до сусідньої або її частини [7].

Евентуальна реконфігурація АТУ Запорізької, Харківської й Херсонської областей за оптимістичним та песимістичним сценаріями наведена в Матриці (табл. 1) і містить такі варіанти реконфігурації територіальних громад: рекомендується просторова оптимізація; рекомендується реконфігурація; рекомендується створення нової громади. Реконфігурація районів передбачає їх об'єднання або збільшен-

Таблиця 1. Матриця евентуальної реконфігурації АТУ Харківської, Запорізької та Херсонської областей у повоєнний час (станом на 01.01.2025) [7]

Область	Харківська		Запорізька		Херсонська	
	Громад	Районів	Громад	Районів	Громад	Районів
Чинний АТУ	56	7	67	5	49	5
Рекомендації щодо реконфігурації АТУ у повоєнний час за оптимістичним сценарієм						
Оптимальні громади	6	7	5	5	1	4
Рекомендується просторова оптимізація	37		38		40	
Рекомендується реконфігурація	13		24		8	
Рекомендується створення нової громади	2		0		3	
Реконфігурований АТУ	45	7	43	5	44	4
Рекомендації щодо реконфігурації АТУ у повоєнний час за песимістичним сценарієм						
Оптимальні громади	6	7	5	5	1	4
Рекомендується просторова оптимізація	37		37		31	
Рекомендується реконфігурація	13		25		17	
Рекомендується створення нової громади	2		0		2	
Реконфігурований АТУ	45	6	42	3	34	4

ня чисельності населення районів унаслідок приєднання сусідніх територіальних громад.

Висновки. Проведене наукове дослідження підтверджує необхідність реконфігурації адміністративно-територіального устрою Харківської, Запорізької та Херсонської областей у повоєнний період. Російсько-українська війна призвела до масштабних руйнувань інфраструктури, значної депопуляції, порушення просторової та функціональної цілісності громад, що унеможливає їх належне функціонування в межах чинної моделі адміністративного поділу. Компаративний аналіз спроможності територіальних громад, проведений на основі демографічних та фінансових критеріїв, засвідчив критичну ситуацію з неспроможністю більшості громад, особливо у Запорізькій та Херсонській областях.

Запропонована методика оцінювання спроможності з урахуванням чисельності населення та учнів, а також частки працездатного населення у громаді допомагає здійснити науково обґрунтовану реконфігурацію. Моделювання за трьома сценаріями (оптимістичним, реалістичним, песимістичним) дало змогу виявити тери-

торії, які можуть залишитись без змін, і ті, що потребують просторової оптимізації або повної реконфігурації. Особливої актуальності набуває відмова від жорсткої залежності від фінансових показників в оцінюванні спроможності громад, адже у повоєнний період першочерговим є відновлення системи публічних послуг, а не фіскальна самодостатність.

Загалом розроблені пропозиції щодо нової конфігурації АТУ в межах досліджуваних регіонів є підґрунтям для обрання управлінських рішень, формування політики просторового розвитку та законодавчого оновлення Методики формування спроможних територіальних громад.

Перспективи подальших досліджень. Проведені аналітичні дослідження та розроблені пропозиції щодо реконфігурації територіальних громад і районів за двома сценаріями є підґрунтям для реконфігурації АТУ Запорізької, Харківської та Херсонської областей та можуть бути використані ОМС з метою подальших досліджень просторового розвитку громад у повоєнний час з урахуванням економічних, соціальних і екологічних наслідків війни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Сутність і зміст поняття «адміністративно-територіальний устрій». *Підручники онлайн*. URL: https://pidru4niki.com/91558/pravo/sutnist_zmist_ponyattya_administrativno-teritorialniy_ustriy (дата звернення: 04.07.2025).
2. Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України: Закон України від 28.07.2023 № 3285-IX. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/562-20> (дата звернення: 04.07.2025).
3. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 № 214. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF> (дата звернення: 06.07.2025).
4. Мельничук А. П'ять років формування нового базового рівня АТУ: успіхи та проблеми реформи в Україні. *Аналітична записка*. Київ, 2020. URL: Аналітична-записка_ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ_260520.pdf (дата звернення: 09.07.2025).
5. Заблодська І., Галгаш Р., Ромахова О. Оцінка результативності та ефективності функціонування громад як передумова реконфігурації адміністративно-територіального устрою Донецької й Луганської областей після деокупації. *Економіка та право*. 2024. № 72 (1). С. 60—68. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2024.01.060>
6. Майбутнє сходу. Дослідження адміністративно-територіального устрою Донеччини та Луганщини та пропозиції щодо його реконфігурації. *Майбутнє українського сходу*. URL: <https://www.future-east.org/> (дата звернення: 04.07.2025).
7. Заблодська І.В., Сторонянська І.З., Дроздов Д.В. Обґрунтування реконфігурації адміністративно-територіального устрою Запорізької, Харківської й Херсонської областей у повоєнний час. *Аналітична записка*. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1eKLJ2fLaJjAfgNjCeQo7Wut-NzvAGob6> (дата звернення: 04.07.2025).

Надійшла 24.07.2025

REFERENCES

1. Sutnist i zmist poniattia "administrativno-terytorialnyi ustrii". *Pidruchnyky onlain*. URL: https://pidru4niki.com/91558/pravo/sutnist_zmist_ponyattya_administrativno-teritorialniy_ustriy [in Ukrainian].
2. Pro poriadok vyirishennia okremykh pytan administrativno-terytorialnoho ustroiu Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28.07.2023 No. 3285-IX. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/562-20> [in Ukrainian].

3. Pro zatverdzhennia Metodyky formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 08.04.2015 No. 214. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF> [in Ukrainian].
4. Melnychuk A. Piat rokov formuvannia novoho bazovoho rivnia ATU: uspikhy ta problemy reformy v Ukraini. *Analitichna zapyska*. Kyiv, 2020. URL: [Analitichna-zapyska_DETsENTRALIZATsIIa_260520.pdf](https://www.futur-east.org/) [in Ukrainian].
5. Zablodska I., Halhash R., Romakhova O. Otsinka rezultatyvnosti ta efektyvnosti funktsionuvannia hromad yak predumova rekonfihuratsii administratyvno-terytorialnoho ustroiu Donetskoi y Luhanskoi oblasti pislia deokupatsii. *Ekonomika ta pravo*. 2024. No. 72 (1). P. 60-68. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2024.01.060> [in Ukrainian].
6. Maibutnie Skhodu. Doslidzhennia administratyvno-terytorialnoho ustroiu Donechchyny ta Luhanshchyny ta propozyztsii shchodo yoho rekonfihuratsii. *Maibutnie ukrainskoho skhodu*. URL: <https://www.future-east.org/> [in Ukrainian].
7. Zablodska I.V., Storonianska I.Z., Drozdov D.V. Obgruntuvannia rekonfihuratsii administratyvno-terytorialnoho ustroiu Zaporizkoi, Kharkivskoi y Khersonskoi oblasti u povoiennyi chas. *Analitichna zapyska*. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1eKLj2fLaJjAfgNjCeQo7Wut-NzvAGob6> [in Ukrainian].

Received 24.07.2025

Inna ZABLODSKA,

Dr. Sci. (Law), Professor, Director of the Luhansk Branch of the State Institution “V.K. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine”, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-1410-6194

Oksana ROMAKHOVA,

PhD (Law), Associate Professor, Researcher of the Department of Interregional Cooperation State Institution “V.K. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine”, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-8828-3081

Pavlo LYASHENKO,

PhD (Law), Researcher of the Department of Interregional Cooperation State Institution “V.K. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine”, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-6455-6831

Tatyana ADAMENKO,

PhD (Law), Associate Professor, Researcher of the Department of Interregional Cooperation State Institution “V.K. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine”, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-2371-3367

RECONFIGURATION OF THE ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL STRUCTURE OF KHARKIV, ZAPORIZHZHIA, AND KHERSON REGIONS IN THE POST-WAR PERIOD

The article scientifically substantiates the need for reconfiguration of the administrative-territorial structure of Kharkiv, Zaporizhzhia, and Kherson regions in the post-war period. A methodological approach (which contains four stages) to the justification of the reconfiguration has been developed, and its approbation has been carried out. Three types of communities have been identified: capable, insolvent, and controversial territorial communities. The following criteria have been used to assess the capacity of communities: population, number of students receiving education in secondary education institutions of the territorial community, and the share of the able-bodied population who will live in the community according to pessimistic, realistic, and optimistic scenarios. As for the districts, the norms of NUTS 3 standards were used for the analysis. It is proven that the criteria of the current Methodology for the formation of capable territorial communities cannot be used in the formation of a possible model for the reconfiguration of ATUs in Zaporizhzhia, Kharkiv, and Kherson regions. It is recommended to use financial criteria to assess their capacity, in particular, the share of own revenues of the budgets of territorial communities and the share of the basic subsidy in budget revenues of territorial communities. These criteria are recommended to be used to assess the capacity of territorial communities in all regions of Ukraine. Proposals for the possible reconfiguration of ATU in Zaporizhzhia, Kharkiv, and Kherson regions in the post-war period have been developed and presented in the form of a matrix. The following variants of recommendations have been identified under the conditions of implementation of optimistic and realistic development scenarios: a territorial community can remain an administrative-territorial unit unchanged; a territorial community can be an administrative-territorial unit under the conditions of implementation of an optimistic or realistic scenario; a territorial community can be an administrative-territorial unit only if the optimistic scenario is implemented; The territorial community needs reconfiguration.

Keywords: reconfiguration, administrative-territorial structure, regions, territorial communities, districts.